

بررسی و مقایسه ارقام زیتون خارجی و مطالعه سازگاری آنها در شرایط منطقه سرپل ذهاب

ابوالحسن حاجی امیری، عیسی ارجی و هوشمند صفری

اعضای هیئت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی کرمانشاه

این پژوهش در قالب طرح بلوک های کامل تصادفی به منظور بررسی سازگاری ۱۲ رقم از ارقام تجارتي زیتون در منطقه گرم و خشک سرپل ذهاب و در محل ایستگاه تحقیقات زیتون دالاهو به مدت سه سال (۸۸-۱۳۸۶) به اجرا درآمد. صفات رویشی و زایشی میوه با استفاده از دیسکریپتور های (IOOC) و (IPGRI) اندازه گیری شدند. با اینکه موسٹوئیدس میوه های ریز (۱/۲ گرم) و دیررسی داشت؛ بیشترین درصد روغن در ماده تر (۱۲/۸٪) را دارا بود. جلت رقمی زودرس بوده و بیشترین وزن میوه (۵/۴ گرم) و گوشت و کمترین روغن (۴/۹٪) در ماده تر را دارا بود. فرانگیوتنو بیشترین عملکرد در درخت (۱۷/۶ کیلوگرم) و ماوی کمترین آنرا (۴/۲ کیلوگرم) را دارا بودند. رقم زودرس کنسروی جلت و رقم دو منظوره دیررس موسٹوئیدس با میانگین روغن (۱۲/۸٪) در ماده تر نسبت به سایر ارقام تحت بررسی بهتر بودند.

کلمات کلیدی: زیتون قدرت سازگاری خصوصیات رویشی و زایشی عملکرد

مقدمه:

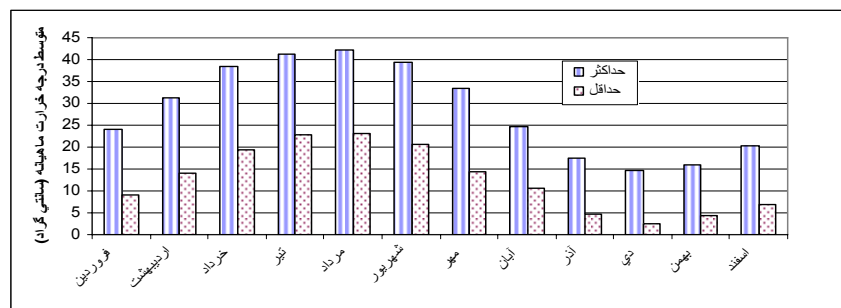
زیتون (*Olea europaea L.*) درختی مقدس نزد پیشینیان بوده است. بطوری که دریونان معتقد بودند؛ آنرا خدای حکمت غرس نموده است. میوه زیتون سرشار از روغن و غنی از اسیدهای چرب غیر اشباع (اسید اولئیک و اسید لینولئیک) می باشد. ایران با سطح زیر کشت ۲۳ هزار هکتار با تولید ۴۰ هزار تن میوه و ۷۹۲ کیلوگرم روغن و با عملکرد ۱/۷ تن در رتبه نهم قرار دارد (سازمان خواروبار جهانی فائو، ۲۰۰۹) استان کرمانشاه با ۳۰۰۰ هکتار سطح زیر کشت و تولید ۱۱۵۷ تن میوه زیتون با عملکرد ۹۰۰ کیلوگرم یگی از مناطق توسعه زیتون در کشور بوده است. بنابراین بررسی های فنولوژیک جهت تعیین سازگاری و منطقه ای کردن ارقام تجارتي از مسائل مهم طرح توسعه کشت زیتون در کشوری باشد.

مواد و روشها :

موادگیاهی این تحقیق ۱۵ رقم از ارقام تجارتي داخلی و خارجی زيتون است. چهار رقم روغنی از ارقام روغنی رودبار، آمفی سیس، بلیدی و کرونیکی پنج رقم کنسروی از ارقام ماری، شنگه، کنسروالیا، مانزانیا و سویلانا و شش رقم دو منظوره از ارقام گرگان ۱، گرگان ۲، زردزیتون، زردعلی آباد، والانولیا و میشن بوده است. که در قالب طرح بلوکهای کامل تصادفی بمدت سه سال به اجرا درآمده است. ضریب کرائی عملکرد برحسب وزن میوه بر سانتی متر مربع مساحت مقطع عرضی تنه محاسبه گردید. صفات رویشی و با استفاده از دیسکریپتور (IOOC) و (IPGRI) اندازه گیری شدند.

نتایج و بحث:

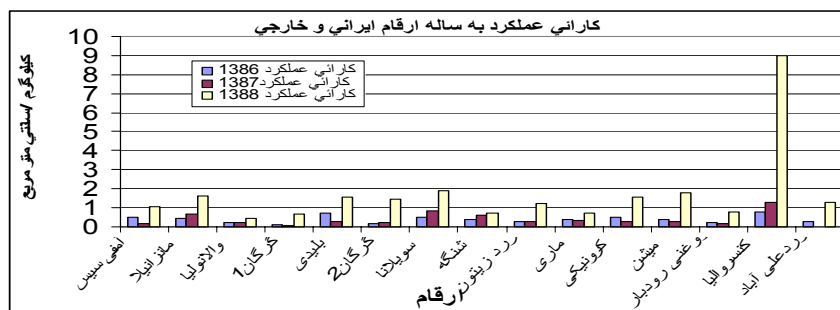
میانگین متوسط درجه حرارت های (حداکثر و حداقل) دو ماهه فروردین و اردیبهشت در طی سالهای (۱۳۸۶، ۱۳۸۸، ۱۳۸۷) در محل اجرای طرح بترتیب (۱۸ ، ۱۸/۸، ۲۱/۲) درجه سانتی گراد متغییر بوده که در محدوده درجه حرارت مناسب برای گلدھی، گرده افشانی و تلقیح همانگونه که (پرولینگ و ویاتیز، ۱۹۹۹)، (صادقی، ۱۳۸۱) بیان کرده اند قرار دارد.

نمودار شماره ۱- متوسط ماهانه درجه حرارت حداکثر و حداقل طی سالهای (۱۳۸۶ تا ۱۳۸۸) سرپل ذهاب

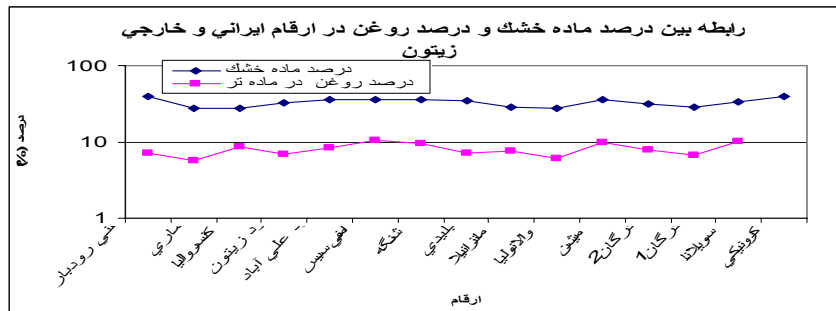
۲- پربار بودن محصول سالیانه منظم و سال آور:

میانگین عملکرد سالانه درختان در ارقام ایرانی و خارجی زيتون در شرایط آب و هوایی ایستگاه تحقیقات زيتون سرپل ذهاب بیانگر این است که عملکرد و کرائی عملکرد در ارقام متفاوت بوده و این صفت در ارقام با افزایش سن افزایش نشان داده است. چنانکه کنسروالیا با میانگین عملکرد ۳/۴ کیلوگرم در هر درخت و در سال ۱۳۸۶ با کرائی ۰/۷۷۸ به ۴۷/۸ کیلوگرم در هر درخت به بیشترین کرائی ۸/۹۶۹ رسیده است. این نتایج با تحقیقات ارجی (۱۳۸۹) مطابقت دارد؛ (نمودار شماره ۲).

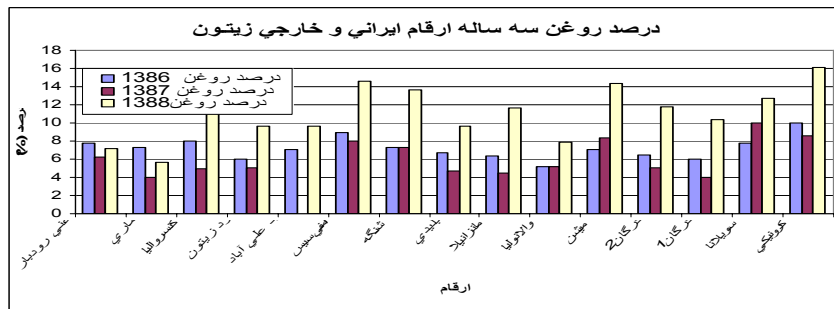

نمودار شماره ۲- کارائی عملکرد سه ساله ارقام زیتون ایرانی و خارجی زیتون

۳- درصد ماده خشک: محققین توافق دارند که رابطه مثبتی بین درصد ماده خشک و تجمع روغن در میوه زیتون وجود دارد؛ اگر چه این ارتباط زیاد قوی نیست. اما برای تعیین درصد روغن از شاخص رنگ میوه شاخص مناسب تری است (مایکل و همکاران، ۲۰۰۳)

نمودار شماره ۳- رابطه بین درصد ماده خشک و درصد روغن (۸۸-۱۳۸۶) در ارقام ایرانی خارجی زیتون

نمودار شماره ۴- میانگین سه ساله درصد روغن (۸۸-۱۳۸۶) در ارقام ایرانی و خارجی زیتون

۴- میزان روغن: به نظر می رسد درصد روغن ارقام در سالهای مختلف با یکدیگر متفاوت بوده است. ، بطوریکه براساس میانگین داده های هواشناسی (خرداد، تیر و مرداد ماه) در سالهای (۱۳۸۶، ۱۳۸۷، ۱۳۸۸) بترتیب میانگین درجه حرارت (۳۱/۵، ۳۲/۳ و ۳۰/۸) و میانگین رطوبت نسبی هوا بترتیب (۲۹/۱ ، ۲۵/۸ و ۲۸/۵) بوده است. همانگونه که ملاحظه می شود. میانگین درجه حرارت در سال ۱۳۸۷ یک درجه از میانگین دو سال دیگر بیشتر بوده همچنین رطوبت نسبی هوا نیز در آن سال بالاخص در آن سه ماه یک درصد کمتر بوده است. بنابراین درصد روغن و ماده خشک نیز در میوه ها بطور محسوسی کاهش پیدا کرده است. مطالب این پژوهش با یافته های لای و ووندر (۱۹۹۹) و تومبزی (۱۹۹۳). همخوانی دارد.

منبع و مرجع مورد استفاده:

- ارجی ، عیسی . ۱۳۸۹. ارزیابی و بررسی سازگاری ارقام زیتون در مناطق مختلف کشور. گزارش نهایی. ناشر بخش تحقیقات باغبانی، موسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر